

A hand holding a yellow telephone receiver above a yellow rotary telephone base. The background is a plain, light brown color.

Host

Sny a sekyry

Jiří
Padevět

Okamžiky na první pohled banální,
ale už na ten druhý osudové

Brno 2019

Jiří Padevět
Sny a sekyry

© Jiří Padevět, 2019

© Host — vydavatelství, s. r. o., 2019 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-0109-0 (Formát PDF)

ISBN 978-80-275-0110-6 (Formát ePub)

ISBN 978-80-275-0111-3 (Formát MobiPocket)

Pan Krause

se chvíli nechal unášet davem a pak se mu na nároží pokusil vymknout. Stálo ho to přišlápnutou botu, ale dav nechal za sebou. Oprášil si kabát a zjistil, že díra na lokti se zase trochu zvětšila. U domovních dveří chvíli hledal klíč, ale pak si všiml, že mezi křídly dveří je škvíra. Strčil do nich a ze tmy schodiště na něj zasvítily dvě oči. V leknutí udělal krok zpátky, a kdyby se nedržel kliky, nejspíš by se poroučel na dlažbu. Než noha dopadla na schod, došlo mu, že na temných schodech nesedí velká kočka, ale dítě. Noha se vrátila na práh domu a chlapec znovu zasvítit očima, ale i pozdravil. Pan Krause vynadal z kapsy sirky, skoro popaměti sundal z petrolejky ve výklenku začouzený cylindr a zapálil knot. Světlo pohladilo chodbu i chlapečovy vlasy. Kluk se posunul po schodu, aby pan Krause mohl projít nahoru ke svému bytu, a vesele mu zamával červenobílou vlaječkou, navlečenou na dřevěné tyčce. Pan Krause ho pohladil

po vlasech, ale neusmál se. Vyšel do třetího patra, a když se podíval šachtou schodiště, chlapec stál těsně pod schody a pořád mu mával vlaječkou. Odemkl byt, sundal si prodřený kabát a pověsil ho na věšák. Pak se podíval do uhláku na tři kousky uhlí, a kabát si znovu oblékl. Dneska už topit nebude. Sáhl na poličku pro hrnek, ze kterého se na něj káravě díval zvětšený mocnář. Nabral z kbelíku trochu vody a mocnáře přitom málem utopil. Pak došel k oknu a podíval se

LIDOVÉ NOVINY napsaly:
Památka zemřelých kvapem se blíží. Druhdy zářily hroby jejich jasem nesčetných svící a lamp. Válka ochladila i hřbitovy a zbavila je této okrasy. Letos zaskvějí se opět hroby našich drahých ne sice září světlem, nýbrž zvláštními obětínami Českého srdce, kterými hroby ozdobíme. Obětiny možno obdržeti v tajemnickém úřadě Českého srdce v Brně, nám. cí. Františka Josefa č. 17.

do ulice. Dav už byl úplně všude a nad jeho hlavami vlály červenobílé prapory, jen trochu větší, než měl ten kluk na chodbě. Pan Krause si vůbec nebyl jistý, jestli měl tu zprávu o Andrásyho nótě ráno skutečně lepit na budovu *Národní politiky*. Sice si to pan redaktor přál, ale on má ruce od lepidla umazané ještě teď a uhlák je stejně prázdný jako včera.

Praha, 28. října 1918

Jeruzalémský

chrám hořel a kameny ze zbořených zdí se válely všude kolem. Jeden, zahřátý ohněm, vypadl ze zdi a kutálel se po cestě k němu. V odlesku plamenů se zdálo, že se šklebí. Na poslední chvíli zkusil uskočit, ale ta chvíle se ukázala jako příliš krátká. Najednou ležel na zemi a kámen se chechtal na jeho hrudi. Dusil se tíhou balvanu, prachem cesty a ohněm. Zkusil rukama kámen odsunout, ale dřív než ucítil bolest, bodl ho do nosu pach spálené kůže. To ho konečně probudilo. Kámen byl najednou pryč, ale na prsou ho bolelo a žhnulo pořád stejně a na parketách vedle postele byly šrámy, jak balvan opustil pokoj. Táhl se až ke dveřím. Zkusil se zhluboka nadechnout, ale jenom se rozkašlal. Dal si obě dlaně před obličej a pak se na ně s napětím a zvědavostí podíval. Už týden nevykašlával krev, jenom hleny různých barev. Rukávem pyžama si otřel obličej, umazaný od toho balvanu a horka požáru, nebo vlastně horečky. Posadil se na kraj postele, a jak se nohama dotkl parket, zastudilo to. Z levého malíčku se na něj šklebilo kuří oko. Vstal a pomalu došel k oknu.

Cestou zavrával a musel se přidržet opěradla židle. Zavrzala, jako by si to nechtěla nechat líbit. Sklo v okně

LIDOVÉ NOVINY napsaly:
*59 trestanců zatčeno v Praze.
Dnes ráno zatklý sokolské
hlídky na státním nádraží
59 trestanců, uprchlíků
z Terezínské pevnosti. Jsou
to samí těžcí zločinci, mezi
nimi dva vrahové, většina
je odsouzena na 8–12 let
těžkého žaláře.*

mu vrátilo jeho tvář, unavenou a vyděšenou osudem chrámu. Na náměstí se dav sápal po mariánském sloupu a sotva uskočil, když se Panna Maria poroučela na dlažbu. Kámen už mu zase ležel na prsou. Pogrom, pomyslel si Franz Kafka.

**Praha, Staroměstské náměstí,
3. listopadu 1918**

Harald se díval

na dřevěnou bednu a levou rukou se škrábal na temeni hlavy, kde drželo marnou stráž posledních pár vlasů. Přes okraj bedny nahlíželo do dílny několik zajímavých předmětů. Úplně vlevo byla vidět asi čtvrtina šišky suchého salámu. Harald měl pocit, že jestli na ni bude ještě chvíli zírat, šiška praskne s tím krásně suchým lupnutím a vůně salámu se doplazí po podlaze dílny až do garáže. Raději přeskočil očima na jitrnici, která se nakláněla přes nízký okraj bedýnky, jako by chtěla skočit na stůl. V šeru nebylo úplně jasné, jestli se z jitrnice ještě kouří, nebo jestli je to jeho zhmotněná mlsnost, pomalu pohlcující prostor. Muže, který bedýnku po zmatených formalitách postavil na stůl a teď tam stál a žmoulal čepici, mastnější než všechny ty uzenyiny dohromady, vůbec nevnímal. Oči mu zase poskočily a snažily se otevřít lesklou konzervu, aby zjistily, jestli je uvnitř vepřové ve vlastní šťávě, paštika nebo třeba

zaděláná husí krev. Ruka otřela bradu, mastnou myšlenkami na obsah bedny. Z garáže se rychle za sebou ozvalo několik ran a oba muži otočili za zvukem hlavu. Harald rozhodil rukama v bezradném gestu a druhý muž se zřejmě snažil prsty vyždímat z čepice všechnu tu mastnotu. Jitrnice se pořád chystala skočit, možná až na podlahu dílny. Harald se konečně očima odpoutal od pokladu v bedýnce a něco si zapsal do sešitu v černých deskách. Jak měl ruku od kolomazi, vytvořil na papíře kromě několika písmen i rozsáhlou šmouhu. Z garáže se zase ozvalo několik ran. Harald vstal, došel k bedýnce, pohladil párky, které přes dřevěný okraj nebyly ze židle vidět, a zeptal se Maxe Böhmeho, jestli jsou frankfurtské. Řezník zakýval hlavou na souhlas tak mohutně, že to chvíli vypadalo na úraz krční páteře. Do konce zahuhlal něco, co vypadalo jako souhlas. Harald zase zkontroloval všech dvaadvacet vlasů na temeni, pak znovu pohladil párky a nakonec panu Böhmemu slíbil, že to tedy s učedníkem Horstem v autodílně ještě zkusí, i když takové nemehlo ještě v životě neviděl. V poslední vteřině si totiž všiml, že na dně bedny je nejen druhá štangle salámu, ale i láhev kořalky. Sice se snažila tvářit jako vodováha, ale poznal ji. Bude to muset s Horstem Böhmem ještě alespoň měsíc dva vydržet.

Drážďany, jaro 1925

O dvacet let později se Horst Böhme, který dosáhl hodnosti SS-Standartenführera, ztratil ze světa a už ho nikdy nikdo neviděl. Nejspíše se obával odplaty za svoje působení v řadách gestapa a SD v Drážďanech, Kielu, Praze, Königsbergu a během činnosti Einsatzgruppe C. Možná se schoval u Haralda v dílně.

V chalupě

nikdo nebyl. Obě místnosti byly úplně prázdné. Ticho se chvělo vedrem a vedro tichem. Zůstal stát u pece a zíral na hrnec krčící se pod pokličkou. Úplné ticho bylo najednou trochu nakřápnuté, nad dvorkem asi proletěl pták nebo přes něj přeběhla kočka. Jak na hrnec zíral, měl pocit, že se ten kulatý kus plechu čím dál víc krčí. Pak zvedl pokličku. Dno hrnce se na něj šklebilo a bylo úplně prázdné. Nic, jenom malý ptačí pařát, ze kterého horká voda, co se už vyvařila, zřejmě stáhla úplně všechnu barvu. Zbytek ptáčka někdo dávno snědl. Sáhł po pařátku, dal si ho do pusy a zkusil ho žvýkat. Bylo to tvrdší než loňský chleba. Ticho zase poslalo k peci nějaký chvějivý zvuk. Vyplivl pařátek

Halina Pavlovna

Tymoščuková si později zapsala: *Máma šla za šéfem kolchozu a řekla: „Vem k sobě alespoň mé dvě holky. A my umřem, jestli to má být.“ Byl hodný a já vím, že měl mámu rád. A tak povídá: „Přiveď své dvě děti.“ A vzal nás k sobě. Jeho žena vedla jesle, moje sestra se později stala její pomocnicí, máma pracovala v jídelně, jeslí jako umývačka nádobí. Já jsem tehdy byla ještě malá, bylo mi teprve osm. Předseda kolchozu mě vzal k sobě domů, a tak jsme přežily, zatímco ostatní umírali, všichni, zdálo se, hodně, hodně.*

a prošel do zahrady za domem, na které se možná něco hýbalo. Rozhlédl se po zahradě, která vypadala spíše jako vyschlé koryto dávno chcíplé řeky, ale žádný pohyb nikde nezaznamenal. Ticho se povalovalo po zemi a objímalo se s vedrem. Pak ten pohyb, co občas křápnul ticho, zahlédl koutkem oka. Na jednom z trámů verandy byla pověšená mucholapka a ticho s ní občas pohnulo. Byla na ní spousta mrtvolek. Dokonce dvě mury, velké jako rubl, na kterém mladý muž něco ukazuje starému muži držícímu srp. Srp je dneska k ničemu, není co sekat. Snad jedině zabít veverka nebo kočku. Sundal mucholapku z trámu

a začal odlepovat jednu mouchu po druhé. Můry si nechá nakonec. Chvilí dával mouchy na dvě hromádky, ale pak mu došlo, že Světlana ráno umřela a on se nemusí s nikým dělit, ani se sestrou.

Ukrajina, léto 1933

Alexandr Dejneka

se pokusí hřbetem ruky donutit k poslušnosti pramen vlasů a vzápětí mu dojde, že si čelo a vlasy obarvil na oranžovo. Přesně na tu barvu nátělníku a trenýrek prvního atleta na obraze *Běžci*. Ještě domalovat tu slečnu, co v bílých šatech, skoro jako zaslíbená nevěsta, bude hledět za atletickými těly vzdalujících se závodníků. V ateliéru je vedro a neteče voda. Malíř se smutně podívá na dva prázdné kbelíky, odloží štětec, utře si ruce a čelo do hadru, takže k oranžové přidá na čelo ještě zelenou, obuje si sešlapané sandály a vyrazí dolů po schodišti. Štětec se na stole chvíli kývá ze strany na stranu, pak se přikutálí k hraně stolu, rozhlédne se a skočí dolů. Na linoleu nechá oranžové tratoliště a zakutálí se pod židli. Vítězslav Nezval se dívá z hotelového baru na ulici. Když ho chodci přestanou bavit, zkouší je pozorovat přes sklenku vodky. Vypadají jako v akváriu. Větrák u stropu řeže cigaretový kouř a srpnové horko. Nezval se rozhlédne po baru a kromě vousatého muže u jednoho stolku a číšníka, leštícího už asi dvacet minut sklenici, nezaznamená žádný pohyb. Opatrně zvedne levou ruku a podívá se do podpaží. Tušil to. Košile je propocená a pot obsazuje větší a větší území. Nakloní hlavu a snaží se k tomu jezeru čichnout. Najednou ho

Julius Fučík napsal:

*Nu, jak se vám líbí Moskva
teď, soudruhu? Řekl to
s hrdostí pravého Moskviče,
s výhrůžnou hrdostí pravého
Moskviče, který nemohl
zapomenout, že jsem před
čtyřmi lety zdůrazňoval příliš
kritický poměr k překrvenému
bludišti uliček té obrovské
vesnice na březích Asie, která
se stala centrem světa.*

někdo poplácá zezadu po krku. Ne-
zval se přestane očichávat a prudce
se otočí. Louis Aragon s kloboukem
naraženým do čela se směje na celé
kolo a plácá se do stehen, až mu
poskakují tkaničky u polobotek do
rytmu. Osip Mandelštam sedí na
chodbě před vyšetřovnou. Policista
vedle něj si balí cigaretu a sem tam do
něj šfouchne loktem. Zatím to nebolí.

Neviditelná Moskva, srpen 1934

Vždycky když

Velitel tábora
SS-Standartenführer
Hilmar Wäckerle řekl:
*Kamarádi z SS! Víte všichni,
proč nás sem Vůdce povolal.
Nepřišli jsme, abychom s těmi
sviněmi uvnitř zacházeli
lidsky. Nepovažujeme je za lidi,
jako jsme my, nýbrž za lidi
druhé třídy. Po léta mohli
provádět svou zločinnou
činnost. Ale teď jsme u moci
my. Kdyby byly příšly k moci
tyhle svině, byly by nám všem
uřízly hlavu. Proto neznáme
žádné slitování ani my. Kdo
z kamarádů nemůže vidět krev,
ten k nám nepatří a ať odejde.
Čím víc těchto svinských psů
odpráskneme, tím méně jich
budeme muset krmit.*

se dotkl strun houslí, okamžitě ucítil
vůni kávy. Pokaždé vzpomínal na
Mnichov a na všechny tři kavárny,
ve kterých po večerech hrával, když
nemusel studovat. Druhou vůní byl
cigaretový kouř, který v něm vyvolá-
val neodbytnou chuť si zapálit. Viděl
před očima hořící sirku, mezi rty
cítil cigaretový papír a tabák a slyšel
to zvláštní zašumění, když cigareta
chytla. Nadechl se, ale byl to jenom
pocit. Dal si housle pod bradu a podí-
val se na vedle sedícího violoncellistu.
Muž se na něj přes silné brýle usmál.
Houslista přiložil smyčec ke strunám
a vyloudil zvuk. Ten se odrazil od ná-
stroje, sestoupil z vyvýšeného pódia

a proplazil se po cestě až k protější zdi. Violoncellista odpověděl krátkým dotekem smyčce o struny. Jeho zvuk nebyl tak mrštný a cesta k protější zdi mu trvala o chvilku déle. Oba muži se podívali na druhého houslistu. Měl zavázaný krk, ale housle už měl připravené pod bradou. Nejmladší z nich, hráč na violu, se najednou prudce rozkašlal. Asi by to přece jenom chtělo tu cigaretu, pomyslel si houslista. Violista si odplivl přesně tím směrem, kam se odplazily zvuky nástrojů, a začal hrát. Ostatní se rychle přidali. Houslista konečně zaplašil vzpomínku na kávu, ze které už ho pomalu bolel žaludek, a všiml si, že druhému houslistovi teče po tváři slza. Tekutý zvuk. Byl nejvyšší čas, aby se hudba opřela do protější zdi, bránou procházeli první vězni.

Dachau, 1936

Alois odhodil

nedopalek do stružky pod obrubníkem. V noci přešlo a voda se ještě všechna nestačila poschovávat do děr a kanálů. Povytáhl si kalhoty a promnul předloktí, na která mu byla, kvůli vyhrnutým rukávům košile, trochu zima. Podíval se k mostu a pak na nebe. Mraky se snažily dohnat obzor, ale vítr byl asi proti. Alois se otočil a vešel do budovy. V kanceláři seděl Josef, taky jenom v košili, a odkrajoval kapesním nožikem slupku z červeného jablka. Už to vypadalo, že se mu podaří vytvořit souvislý pás červené slupky, ale v poslední zatáčce to nožik nevybral a pás překrojil. Josef znovu zakrojil, zbavil jablko zbytku slupky a pak ho začal na talířku krájet. Vonělo. U dalšího stolu seděl Karel a čistil služební pistoli.

ČESKÉ SLOVO napsalo:

*Rolník Bedřich Běhal z Podolí
u Přerova vezl ve středu
z pole píci. Na povoze seděla
jeho čtrnáctiletá dcera Marie.
Z dosud neznámé příčiny se
na povoze za jízdy zlámala oj.
Toho se koně polekali, splášili
se a dali se na útěk. Rolník byl
z kozlíku stržen dolů a vzápětí
se vůz převrátil. Koně ještě
několik metrů pádili, při čemž
byl rolník vlečen po zemi,
takže mu byla skalpována
celá tvář, utrpěl vnitřní
zranění a byla mu zlomena
levá ruka a několik žeber. Jeho
dcera byla jen lehce zraněna.*

Když zbraň složil a zasunul do pouzdra, vstal a vyšel z místnosti. Za chvíli se ze dvora ozvaly rány. Oba muži se na sebe podívali a Josef zavrtěl hlavou. Karel prostě rád štípe dřevo. Na dvoře už měli zásobu tak na tři zimy, a to je teprve začátek podzimu. Alois vyšel na dvůr a zapálil si další cigaretu. Když procházel chodbou, v přítmi něco nakopl a sehnul se pro to. Teď stál na dvoře, Karel mlátil sekyrou do dřeva a on pozoroval malou sádrouvou figurku psa. Přemýšlel, kde se na chodbě celnice vzala, a dostal u toho chuť na čaj. Až dokouří, za-

čne vařit. Karel se oháněl sekyrou a dřevo sem tam zakvílelo.

Vejprty, 22. září 1938 dopoledne

Hostinský nalil

kořalku do sedmi sklenek, po kterých vzápětí sáhlo sedm rukou. Šest pravaček a jedna levá. Tesař Havlík si v tu chvíli vzpomněl, jak se Karlovi jako kluci smáli, že je levák. Karel pak na nějaký čas ze vsi zmizel, aby se jednoho dne vrátil jako učitel. Teď si s nimi přitukl levou rukou a možná si v tu chvíli taky vzpomněl, jak se mu smáli. Naproti němu stál Ludvík, nejbohatší sedlák široko daleko. Zdědil grunt, když jeho tátu kopl kobyla do hlavy a máma za měsíc umřela žalem. I když mu nebylo ani třicet, během pár let dokázal grunt zvelebit

tak, že některým lidem ze vsi vytékala závist z uší. Přikoupil pole a kus lesa. Pavel, který stál vedle něho a kořalku si poslal do krku jako první, pro něj v tom lese kácel stromy a prořezával větve. Účetní Bedřich pro Ludvíka pracoval také, krasopisně vyplňoval výkazy a úředníci berního úřadu neměli nikdy námitek. Byl z nich nejdrobnější, i kořalku si nechal na několik srknutí, jako by se bál, že ho špiritus sežehne. Vedle Bedřicha stál Josef, který upíjel taky pomalu. Ohně kořalky se sice nebál, ale chtěl, aby mu chvíli vydržela. Když náhodou sehnal nějaké peníze, koupil si od hostinského párek a housku a obojí jedl tak rozvážně a dlouho, až do policejní hodiny. Když peníze neměl, dostal sklenici vody nebo mu někdo koupil pivo a Josef seděl v putyce a poslouchal řeči. Ludvík mu několikrát nabízel práci, ale Josef nechtěl. Chtěl sedět a zapisovat si do malého notýsku, jak by měl vypadat svět. Hostinský nalil ještě jednou a rituál se v podstatě stejně opakoval. Pak si všichni podali ruce a hostinský hodil přes pípu utěrku. Zamkl za nimi a šel si zabalit vojenský kufr. Nikdo z chlapů to neměl domů daleko, sejdou se za dvě hodiny za lesem na nádraží.

Čechy, 23. září 1938 večer

LIDOVÉ NOVINY napsaly:
Včera dopoledne chytili v Židenicích pětadvacetiletou Ludmilu Saidovou. Padlo na ni podezření, že ukradla Stanislavu Glaserovi, úředníku ze Židenic, různých skvostů za pět set Kč. Saidovou usvědčuje, že před několika dny prodala zámečníku Leopoldu Dlouhému zástavní lístek, na který byl zastaven zlatý prsten. Jak se zjistilo, prsten pocházel z krádeže u Gläsera, který poznal svůj majetek. Saidová však tvrdí, že skvosty neukradla a že lístek koupila u zemské zastavárny.

Pokusil se

otevřít branku, zaskřípelo to, ale posunula se jen o pár centimetrů. Položil kufr a opřel se do branky oběma rukama. Panty zaprotestovaly a pak povolily. Skleněná koule, která zdobila plot, na něj mrkla posledním paprskem slunce, zapadajícího za horizont na konci cesty. Zvedl kufr a vešel do zahrady, cestou k domu sebral dvě jablka a schoval je do kapsy kabátu. Vzal za další kliku, tentokrát dveře povolily bez odporu a pustily ho dovnitř. V chodbě svítila petrolejka a oči jeho ženy. Udělala tři kroky a dala mu ruce okolo ramen. Zase položil kufr, doufal, že naposled, a objal ji taky. Držel ji okolo pasu a pozoroval ty plamínky petrolejky v očích. Usmála se, vyprostila se z objetí a táhla ho za ruku do kuchyně. Posadila ho ke stolu a pak z konvice na plotně nalila do hrnku meltu. V kuchyni to zavonělo. Za oknem se slunce ještě pralo s obzorem, ale po cestě od lesa dupala tma. Chvilí přemýšlel, že půjde do kůlny pro plechovku s kolomazí a ulehčí brance, ale pak se

Vilém Štefan
v PŘÍTOMNOSTI napsal:
*Od 1. října začala nová
epocha Evropy. Český,
slovenský a podkarpatský
lid má před sebou už jednu
jedinou úlohu: tuto epochu
přetrvat. Tento lid byl
odhodlán hájiti evropskou
tradici ve chvíli nejtěžší
zkoušky. Nyní nemůže
československý lid chtíti nic
jiného, než aby sám žil.*

rozhodl, že to nechá na ráno. Na prahu kuchyně se objevil jeho syn. Mnul si ospalé oči, ale pusa se na něj smála. Vstal, popadl ho pod rameny a zvedl až ke stropu. To už se smály i synovy oči. Potom ho posadil na stůl a vyndal z kapsy jablko. Pak nahmatl ještě ten odznak se lvem, který měl ještě před hodinou na čepici. Vtiskl ho synovi do druhé dlaně a pak si utřel slzu.

Čechy, začátek října 1938

František

zarputile hleděl do talíře s polévkou a otec nevěděl, jestli má dřív přemlouvat, nebo foukáním muchlat hladinu. Už aby matka přestala dělat noční směny, večerní rituály s polévkou, které se opakovaly večer co večer, ho unavovaly. Včera to skončilo pohlavkem, brekem a kaluží polévky, líně kanoucí po vikslajvantu k hraně stolu. František do toho nadělení ještě dvakrát vzdorovitě plácl dlaní. Dostal další pohlavek. Dneska to zatím vypadalo na klidnější průběh, ale u toho kluka nikdo neví. Je to asi tři dny zpátky, dokonce mu zkoušel číst u jídla pohádku, ale nezabralo to. Synek měl asi hlad, protože najednou popadl lžici a začal v aréně talíře pronásledovat kousek brambory. Nakonec byla polapena a snědena. Otec se na něj usmál a pofoukal hladinu polévky. Kousek mrkve to pohnulo ke skoku z bramborového můstku do hlubiny. František mrkev vylovil, ale místo resuscitace ji rozkousal mezi předními zuby. Otci se výrazně ulevilo, protože to vypadalo, že dnes nebude scéna. Kromě toho potřeboval za chvíli odejít. Pohladil Františka po hlavě a ten si dal do pusy další lžici, tentokrát jen s tekutinou. Srkl, až se porcelánový jelen na sekretáři pohoršeně otočil. Otec Františkovi

Karel Čapek v LIDOVÝCH NOVINÁCH napsal: *Tu onde zaslechnete slovo nebo najdete v novinách větu, ze které by se málem zdálo, že některé lidi přímo rozjařuje představa, že nadešly nové časy a že tu je báječná příležitost s něčím zatočit nebo s někým zúčtovat. Když někoho vidím takto se rozkřikovat, nemohu se zbavit dojmu poněkud děsivého: že má vlastně radost z toho, co se stalo, a že se mu to jaksi hodí do krámu. Nu, co dělat: i tragedie národa má své marodéry. Dejte si pozor na ty, kdo v takové chvíli přespříliš povykují. Zatímco jedni mají plné ruce práce s tím, čemu se říká přebudování státu, s novými úkoly a těžkostmi dne, potřebujeme lidi, kteří sobě i druhým připomenou, co má národ trvalého a co se měnit nebude, děj se co děj. Ano, mnohé se bude měnit; tím silněji musíme vědět o tom, co je v nás a pro nás nezměnitelně dáno.*

vysvětlil, že se za chvíli vrátí, a ten se na něj jen podíval. Odešel do předsíně, obul si boty a zjistil, že se mu brzy přetrhne tkanička. Snad vycházku ještě vydrží. Vzal si hubertus a klobouk a Františka v bytě zamkl. Pak si uvědomil, že dal pohádkovou knížku moc vysoko na policičku, zase odemkl a vrátil se do bytu. Sundal *Devatero pohádek* z policičky a posunul knihu po stole k Františkovi. Jsou tam obrázky. Zopakoval rituál odchodu a seběhl po schodech na ulici. Minul zavřenou trafikou pana Rambouska, ve které umíraly dnešní noviny, a po schodech sešel do vilové čtvrti. Na jednom odpočívadle se rukou opřel o zábradlí a sehnul se pro dvě vyviklané dlažební kostky. Pak pokračoval, až narazil na Mirka a Čeňka. Oba měli klobouky naražené do čela a snažili se nijak netvářit. Všichni tři prošli ulicí a mezi dvěma plynovými lampami vyndali z kapes dlažební kostky a kameny. Rozhlédli se a pak skoro naráz švihli pažemi. Sklo v oknech domu Karla Čapka vyděšeně zařinčelo.

Praha, podzim 1938

Student otevřel

odřenu aktovku, na které si jeden šev evidentně sám opravil kouskem motouzu, a vyndal osmnáct kousků ohmatané brožury. Muž ho poplácal po rameni, až se ze studentova vetchého sáčka, ve kterém mu musela být teď v březnu hrozná zima, zvedl prach a možná i trocha pilin. Pak sáhl do saka, přehozeného přes kuchyňskou židli, pro portmonku, otevřel ji a vyplatil domluvený obnos. Student sroloval bankovky do ruličky a tu zastrčil v aktovce do takového toho poutka, kam